

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง ผลของโปรแกรมการเสนอตัวแบบต่อลักษณะนิสัยทางจริยธรรมด้านระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัย เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ประเภทสองตัวประกอบแบบวัดซ้ำหนึ่งตัวประกอบ (Two-Factor Experiment With Repeated Measures on One Factor) เพื่อศึกษาถึงผลของโปรแกรมการเสนอตัวแบบต่อลักษณะนิสัยทางจริยธรรมของเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เป็นเด็กปฐมวัย ที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาล 2 ของโรงเรียนอนุบาลวัดกลางดอน จังหวัดชลบุรี คัดเลือก นักเรียนที่มีลักษณะนิสัยทางจริยธรรมด้านระเบียบวินัยต่ำ แล้วนำมาสุ่ม อย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 8 คน จำนวน 16 คน แล้วจึงนำมาทดสอบลักษณะนิสัยทางจริยธรรมด้านระเบียบวินัย เพื่อเป็นคะแนน Pre-test เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองประกอบด้วย แบบทดสอบลักษณะนิสัยทางจริยธรรมด้านระเบียบวินัย และโปรแกรมการเสนอตัวแบบที่เสริมสร้างจริยธรรมด้านระเบียบวินัย การเก็บข้อมูล ดำเนินการตั้งแต่เริ่มวัดผลในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ ประเภทหนึ่งตัวแปร ระหว่างกลุ่มและหนึ่งตัวแปรภายในกลุ่ม (Repeated-Measures Analysis of Variance: One Between-Subjects Variable and One Within-Subjects Variable) โดยผู้วิจัยมีสมมติฐานของการวิจัย ดังนี้

1. มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการกับช่วงระยะเวลาการทดลอง
2. เด็กปฐมวัย ที่ได้รับ โปรแกรมการเสนอตัวแบบ มีคะแนนลักษณะนิสัยทางจริยธรรมด้านระเบียบวินัยในระยะหลังการทดลองสูงกว่า เด็กปฐมวัยที่ไม่ได้รับการใช้โปรแกรมการเสนอตัวแบบ
3. เด็กปฐมวัยที่ได้ใช้โปรแกรมการเสนอตัวแบบ มีคะแนนลักษณะนิสัยทางจริยธรรมด้านระเบียบวินัยในระยะติดตามผลสูงกว่า เด็กปฐมวัยที่ไม่ได้รับการใช้โปรแกรมการเสนอตัวแบบ
4. เด็กปฐมวัยที่ได้ใช้โปรแกรมการเสนอตัวแบบ มีคะแนนลักษณะนิสัยทางจริยธรรมด้านระเบียบวินัยในระยะหลังการทดลองสูงกว่าระยะก่อนการทดลอง
5. เด็กปฐมวัยที่ได้ใช้โปรแกรมการเสนอตัวแบบ มีคะแนนลักษณะนิสัยทางจริยธรรมด้านระเบียบวินัยระยะติดตามผลสูงกว่า ระยะก่อนการทดลอง
6. เด็กปฐมวัยที่ได้ใช้โปรแกรมการเสนอตัวแบบ ในระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล มีคะแนนลักษณะนิสัยทางจริยธรรม ไม่แตกต่างกัน

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล เสนอผลตามสมมติฐาน ดังต่อไปนี้

1. มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาของการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับโปรแกรมการเสนอตัวแบบ มีลักษณะนิสัยทางจริยธรรมด้านระเบียบวินัย ภายหลังการทดลอง สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ไม่ได้รับการใช้โปรแกรมการเสนอตัวแบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. เด็กปฐมวัยที่ได้รับโปรแกรมการเสนอตัวแบบ มีลักษณะนิสัยทางจริยธรรมด้านระเบียบวินัย ในระยะติดตามผล สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ไม่ได้รับการใช้โปรแกรมการเสนอตัวแบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. เด็กปฐมวัยที่ได้รับโปรแกรมการเสนอตัวแบบ มีลักษณะนิสัยทางจริยธรรมด้านระเบียบวินัย ภายหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
5. เด็กปฐมวัยที่ได้รับโปรแกรมการเสนอตัวแบบ มีลักษณะนิสัยทางจริยธรรมด้านระเบียบวินัยในระยะติดตามผลสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
6. เด็กปฐมวัยที่ได้รับโปรแกรมการเสนอตัวแบบ มีลักษณะนิสัยทางจริยธรรมด้านระเบียบวินัยในระยะติดตามผล และระยะหลังการทดลอง แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาของการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 อธิบายได้ดังนี้คือ

จากภาพที่ 8 จะเห็นได้ว่าในระยะก่อนการทดลอง ทั้งกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมการเสนอตัวแบบและกลุ่มที่ไม่ได้รับโปรแกรมการเสนอตัวแบบ มีคะแนนเฉลี่ยลักษณะนิสัยทางจริยธรรมด้านระเบียบวินัยไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อเวลาผ่านไป คือในระยะหลังการทดลอง พบว่า กลุ่มที่ได้รับโปรแกรมการเสนอตัวแบบ มีคะแนนเฉลี่ยลักษณะนิสัยทางจริยธรรมด้านระเบียบวินัยสูงกว่า กลุ่มที่ไม่ได้รับโปรแกรมการเสนอตัวแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และในระยะติดตามผล ก็พบว่า กลุ่มที่ได้รับโปรแกรมการเสนอตัวแบบ มีคะแนนเฉลี่ยลักษณะนิสัยทางจริยธรรมสูงกว่า กลุ่มที่ไม่ได้รับโปรแกรมการเสนอตัวแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นกัน ลักษณะเช่นนี้ถือว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาของการทดลอง กล่าวคือ ผลของโปรแกรมการเสนอตัวแบบได้ช่วยให้เด็กปฐมวัยในกลุ่มเป้าหมาย เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

ทางจริยธรรมด้านระเบียบวินัย จึงทำให้คะแนนเฉลี่ยลักษณะนิสัยทางจริยธรรมด้านระเบียบวินัยของกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมการเสนอตัวแบบมีคะแนนที่สูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับ โปรแกรมการเสนอตัวแบบ ทั้งในระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รังสิมันต์ สุนทร ไซยา (2536, หน้า 94) ที่ได้ศึกษาผลของตัวแบบที่มีต่อพฤติกรรมการมีระเบียบในชั้นเรียนของนักเรียน ผลการศึกษาพบว่า การที่นักเรียนได้ดูตัวแบบจากวีดิทัศน์นั้น สามารถเพิ่มพฤติกรรมการมีระเบียบวินัยในชั้นเรียนได้ มากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้ดูตัวแบบ และพฤติกรรมการมีระเบียบวินัยในชั้นเรียนยังคงอยู่ได้ในระยะติดตามผล

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า โปรแกรมการเสนอตัวแบบสามารถช่วยให้เด็กปฐมวัยมีลักษณะนิสัยทางจริยธรรมด้านระเบียบวินัยสูงขึ้น ทั้งในระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล ในขณะที่กลุ่มควบคุมกลับมีคะแนนเฉลี่ยลักษณะนิสัยทางจริยธรรมด้านระเบียบวินัยไม่แตกต่างกันในระยะเวลาหลังการทดลองและระยะเวลาติดตามผลซึ่งเป็นไปดังสมมติฐานข้อที่ 2 และข้อที่ 3

2. ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่มีลักษณะนิสัยทางจริยธรรมด้านระเบียบวินัยต่ำในกลุ่มที่ได้รับ โปรแกรมการเสนอตัวแบบ กลับมีลักษณะนิสัยทางจริยธรรมสูงกว่ากลุ่มควบคุมทั้งในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล ทั้งนี้เพราะ กระบวนการของการเสนอตัวแบบได้ช่วยให้เด็กปฐมวัยมีการพัฒนาพฤติกรรมใหม่ ๆ พร้อมทั้งเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองได้เป็นอย่างดี เนื่องจากการแสดงพฤติกรรมของเด็กปฐมวัยเกิดจากการเรียนรู้ของเด็ก และการเรียนรู้้นั้นมาจากการที่เด็กปฐมวัยได้เห็นการแสดงตัวแบบ ซึ่งเป็นตัวแบบที่มีประสิทธิภาพดีแล้วและไม่สับสนเข้าใจได้ง่าย ยังเป็นเทคนิคที่มีลักษณะใกล้เคียงกับวิถีชีวิตตามธรรมชาติของเด็กปฐมวัยอยู่แล้ว นอกจากนี้ การเสนอตัวแบบยังเป็นการเรียนรู้เพื่อปรับพฤติกรรมที่นับได้ว่ามีความเหมาะสมมากกับเด็กในช่วงปฐมวัย ดังแนวคิดของนักจิตวิทยาหลายท่าน ได้แก่ เพียเจท์ (Peaget) บรูเนอร์ (Bruner) และมอนเตสซอรี (Monteddorri) (ธีรพร กุลนันทน์, 2544, หน้า 30) ซึ่งมีเห็นความสอดคล้องกันว่า การเรียนรู้ของเด็กเกิดจากการที่เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล และสื่อวัสดุต่าง ๆ ในสิ่งแวดล้อมรอบตัว การที่เด็กจะประสบความสำเร็จในการพัฒนาความสามารถด้านสังคมได้นั้น นอกจากจะเกี่ยวข้องกับขั้นพัฒนาการตามวัยของเด็กเองแล้วยังขึ้นอยู่กับการจัดโปรแกรมและสิ่งแวดล้อมที่กระตุ้น และส่งเสริมให้เด็กได้มีการกระทำเพื่อเกิดประสบการณ์ตรงโดยเฉพาะ ประสบการณ์ทางด้านสังคม ในการส่งเสริมลักษณะนิสัยทางจริยธรรมที่ดีให้เกิดขึ้นกับวัยเด็กและสอดคล้องกับงานวิจัยหลายท่าน ได้แก่ งานวิจัยของกันยา ประสงค์เจริญ (2526) ได้ศึกษาการใช้เทคนิคแม่แบบเพื่อพัฒนานิสัยในตนเองด้านความรู้สึกับผิดชอบของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองมีการพัฒนาตนเองทางด้านความรู้สึกับผิดชอบสูงกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วน รังสิมา

สินะพงษ์พินิช (2540, บทคัดย่อ) ซึ่งได้ทำการศึกษาผลของการใช้ตัวแบบในนิทานหุ่นมือต่อการลดพฤติกรรมก้าวร้าวในเด็กวัยก่อนเข้าโรงเรียน ซึ่ง ผลการวิจัยพบว่า เด็กที่มีระดับพฤติกรรมก้าวร้าวสูงที่ได้ดูตัวแบบในนิทานประกอบหุ่นมือที่แสดงทักษะทางสังคมที่เหมาะสมจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวลดลงมากกว่าเด็กที่มีระดับพฤติกรรมก้าวร้าวสูงที่ไม่ได้ดูนิทานประกอบหุ่นมือตามแบบเรียนทั้งในระยะหลังทดลองและติดตามผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้สุริย์กสิวิทย์อำนาจ (2536, บทคัดย่อ) ซึ่งได้ศึกษาผลของการใช้เทคนิคตัวแบบ การชี้แนะและการเสริมแรงทางบวกในการ เรียนรู้ศัพท์ใหม่ของเด็กดาวนซิน โดรม ที่มีอายุระหว่าง 3-4 ปี ของโรงเรียนราชานุกูล ผลการวิจัยพบว่า ในระยะการทดลองและระยะหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของจำนวนคำศัพท์ที่ได้จากการทดสอบวัดความสามารถด้านความเข้าใจ และด้านการใช้คำศัพท์สูงกว่ากลุ่มควบคุม ในส่วนของต่างประเทศ แบนดูรา (Bandura, 1962, pp. 57-58) ได้ทดลองให้แม่แบบภาพยนตร์ที่แสดงถึงผลของการก้าวร้าวแก่เด็ก ผลการศึกษาพบว่า เด็กที่ได้รับแม่แบบที่ถูกลงโทษเกิดการเปลี่ยนแปลงและเลียนแบบน้อยกว่ากลุ่มที่ได้รับแม่แบบที่ได้รับผลเป็นรางวัลหรือไม่ได้รับผลใด ๆ เลย และ เพเตอร์สัน (Peterson, 1984, pp. 197-203) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบ ปรากฏิยาของเด็กต่อการ ได้รับคำแนะนำในการปฏิบัติก่อนและหลังผ่าตัดในการเสนอตัวแบบผ่านสื่อ 3 วิธี คือ กลุ่มแรกเป็นกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการเสนอตัวแบบใด ๆ กลุ่มที่ 2 ได้ดูตัวแบบหุ่นจำลองให้ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวก่อนและหลังผ่าตัดอย่างถูกต้อง กลุ่มที่ 3 ดูตัวแบบเป็นเด็กให้ข้อมูลอย่างถูกต้องผ่านสื่อวีดิทัศน์ และกลุ่มที่ 4 ดูตัวแบบเป็นผู้ป่วยเด็กที่มักให้ข้อมูล ไม่ถูกต้องผ่านสื่อภาพยนตร์ทางการค้า เด็กทุกกลุ่มได้รับการสัมภาษณ์ และการสังเกตพฤติกรรมจากพ่อแม่พยาบาลร่วมกับผู้วิจัย พบว่า เด็กกลุ่มทดลองทั้ง 3 กลุ่มมีความรู้เกี่ยวกับกฏกติกาและเป็นทุกข้อลดลงมากกว่ากลุ่มควบคุม แต่ไม่พบความแตกต่างระหว่างการเสนอตัวแบบผ่านสื่อทั้ง 3 วิธี ตัวแบบสามารถลดความรู้เกี่ยวกับกฏกติกา และเป็นทุกข้อของเด็กกลุ่มทดลองได้

สรุปได้ว่า เด็กปฐมวัยในกลุ่มทดลองหลังได้รับ โปรแกรมการเสนอตัวต่อลักษณะนิสัยทางจริยธรรมด้านระเบียบวินัยทำให้มีลักษณะนิสัยทางจริยธรรมด้านระเบียบวินัยสูงขึ้น และสูงกว่าเด็กปฐมวัยกลุ่มควบคุมทั้งในระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล

3. เด็กปฐมวัยที่ได้รับโปรแกรมการเสนอตัวแบบมีคะแนนลักษณะนิสัยทางจริยธรรมด้านระเบียบวินัยในระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผลสูงกว่าในระยะก่อนการทดลองตามสมมติฐานข้อที่ 5 และ ข้อที่ 6 ทั้งนี้เพราะเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเสนอตัวแบบซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นได้เรียนรู้เกี่ยวกับลักษณะนิสัยทางจริยธรรมด้านระเบียบวินัย ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจ เกิดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงลักษณะพฤติกรรมไปในทิศทางที่เหมาะสมขึ้นซึ่งจะเห็น ได้ชัดเจน หลังจากได้เข้าร่วมการทดลองคือ ในระยะก่อนการทดลองนั้นเด็กปฐมวัยในกลุ่มทดลองมีลักษณะนิสัย

ทางจริยธรรมด้านระเบียบวินัยต่ำ จากการสอบถามและสังเกตพฤติกรรมของผู้วิจัยจะเป็นเด็กไม่สนใจในเรื่องนี้เลย และจะเป็นเด็กที่ไม่เข้าสังคมได้ง่ายเลย แต่เมื่อได้รับโปรแกรมการเสนอตัวแบบแล้วกลับกลายเป็นเด็กที่มีลักษณะนิสัยทางจริยธรรมด้านระเบียบวินัยดีขึ้นยอมทำตามกติกาของสังคม และเป็นเด็กที่มีลักษณะนิสัยที่ดีตามมาคือ เป็นเด็กที่เข้าสังคมได้เป็นอย่างดี และเป็นเด็กที่ร่าเริงแจ่มใส ดังนั้นเด็กปฐมวัยที่ได้รับ โปรแกรมการเสนอตัวแบบมีลักษณะนิสัยทางจริยธรรมด้านระเบียบวินัยในระยะหลังการทดลองสูงกว่าระยะก่อนการทดลอง และระยะติดตามผลสูงกว่าระยะก่อนการทดลอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูพงศ์ ปัญจมะวัตติ (2531, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การใช้ตัวแบบในนิทานประกอบภาพเพื่อเพิ่มพฤติกรรมทางสังคมกับเพื่อนในเด็กอนุบาลที่มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมต่ำ ผลการศึกษาพบว่า เด็กที่มีระดับปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนต่ำ กลุ่มที่ได้ดูตัวแบบในนิทานประกอบภาพ มีพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนเพิ่มขึ้น และสอดคล้องกับสิริลักษณ์ อุณญา (2537, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาผลของการให้ตัวแบบเพื่อสร้างพฤติกรรมกล้าแสดงออกในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านพุทไธสง (โสภาสประชาอนุกุล) จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการทดลองพบว่า พฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักเรียนในวิชาภาษาไทยในระยะให้ตัวแบบ ระยะติดตามผลครั้งที่ 1 และระยะติดตามผลครั้งที่ 2 สูงกว่าระยะเส้นฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักเรียนในวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในระยะให้ตัวแบบสูงกว่าระยะเส้นฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ กันยา ประสงค์เจริญ (2526, หน้า 31-32) ได้ศึกษาการใช้เทคนิคแม่แบบเพื่อพัฒนาวินัยในตนเองด้านความรู้รับผิดชอบของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีการพัฒนาวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อสิ้นสุดการทดลองแล้วพฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยยังคงติดอยู่จนถึงระยะติดตามผล ทำให้เด็กปฐมวัยที่ได้รับ โปรแกรมการเสนอตัวแบบมีลักษณะนิสัยทางจริยธรรมด้านระเบียบวินัย ในระยะติดตามผลสูงกว่าระยะก่อนการทดลอง และงานวิจัยของ วิสสุณี แทนประเสริฐสุข (2528) ซึ่งได้ศึกษาผลการใช้ตัวแบบภาพยนตร์ต่อพฤติกรรมการตั้งใจเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า การใช้ตัวแบบภาพยนตร์สามารถเพิ่มพฤติกรรมการตั้งใจเรียนของนักเรียนในกลุ่มทดลอง ทั้งในระยะระหว่างทดลอง และติดตามผลได้

นอกจากนี้ยังพบอีกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับ โปรแกรมการเสนอตัวแบบมีคะแนนลักษณะนิสัยทางจริยธรรมด้านระเบียบวินัยในระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล ไม่แตกต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 6 ทั้งนี้เนื่องจาก หลังจากที่เด็กได้รับการเรียนรู้จากการเสนอตัวแบบแล้วทำ

ให้เกิดการ เรียนรู้ใหม่ ทำให้มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมใหม่ เด็กจึงมีลักษณะนิสัยด้านจริยธรรม ด้านระเบียบวินัยนานขึ้น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า โปรแกรมการเสนอตัวแบบสามารถพัฒนาลักษณะนิสัยทางจริยธรรมของเด็กปฐมวัยทั้งให้สูงขึ้นได้ในระยะหลังการทดลอง และพฤติกรรมนั้นยังคงอยู่ไปจนถึงระยะติดตามผลทำให้เด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองมีลักษณะนิสัยทางจริยธรรมด้านระเบียบวินัยในระยะหลังทดลองและระยะติดตามผลสูงขึ้นกว่าในระยะก่อนการทดลอง และระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากการวิจัยพบว่าโปรแกรมการเสนอตัวแบบสามารถเพิ่มลักษณะนิสัยทางจริยธรรมด้านระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัยสูงขึ้นได้ ดังนั้น ครูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลเด็กปฐมวัย ตลอดจนพ่อแม่ ควรนำเอาวิธีการนี้ไปใช้ในการเพิ่มลักษณะนิสัยทางจริยธรรมด้านระเบียบวินัยต่อไป
2. ควรมีการบูรณาการในการนำตัวแบบทางจริยธรรม ไปใช้ให้เหมาะสมกับบริบททางครอบครัว และสังคม เพื่อพัฒนาระเบียบวินัยในด้านต่าง ๆ
3. ในห้องเรียนของเด็กอนุบาลควรมีตัวแบบทางจริยธรรมในการเรียนการสอนให้มีหลากหลายในห้องเรียน
4. ในบางครั้งเมื่อครูผู้สอนจัดประสบการณ์ของเด็กแล้ว ควรที่จะให้เด็กได้ปฏิบัติจริงด้วยจะได้เกิดการเรียนรู้ตามตัวแบบที่ดีได้มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาค้นคว้าในการนำเอาวิธีการเสนอตัวแบบไปใช้ในการปรับพฤติกรรมในด้านอื่น ๆ เช่น ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ เป็นต้น และควรมีการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ ด้วย เช่น นักเรียนประถมศึกษา นักเรียนวัยย่างเข้าสู่วัยรุ่น เป็นต้น
2. ควรมีการศึกษาค้นคว้าโปรแกรมการเสนอตัวแบบ ในกลุ่มที่มีปัญหาต่าง ๆ เช่น ผู้ไม่มีทักษะทางสังคม ผู้มีภาวะเศร้า เป็นต้น